

Regionalny Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Województwa Śląskiego

Briefing prasowy

SUBREGION PÓŁNOCNY – CZĘSTOCHOWA, 28.01.2025

Grzegorz Boski

Członek Zarządu Województwa Śląskiego

Krzysztof Matyjaszczyk

Prezydent Miasta Częstochowa

ROLNICTWO I OBSZARY WIEJSKIE W RPA

DR AGNIESZKA KUŚMIERZ

Kierowniczka Zespołu opracowującego RPA

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy

DR INŻ. SYLWIA ŁABA

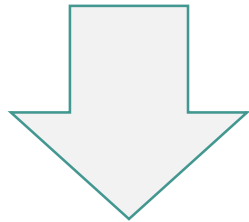
Członkini zespołu opracowującego RPA

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy

RPA – polityka adaptacyjna regionu

RPA jest jednym z elementów **długofalowego planowania rozwoju regionalnego** mającym na celu złagodzenia **nieuniknionych negatywnych skutków obecnych i przyszłych** zmian klimatu.

- przygotowanie władz regionu i władz lokalnych oraz mieszkańców województwa do świadomego reagowania na zagrożenia klimatyczne
- tworzenie warunków do stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego w sytuacji zagrożeń klimatycznych

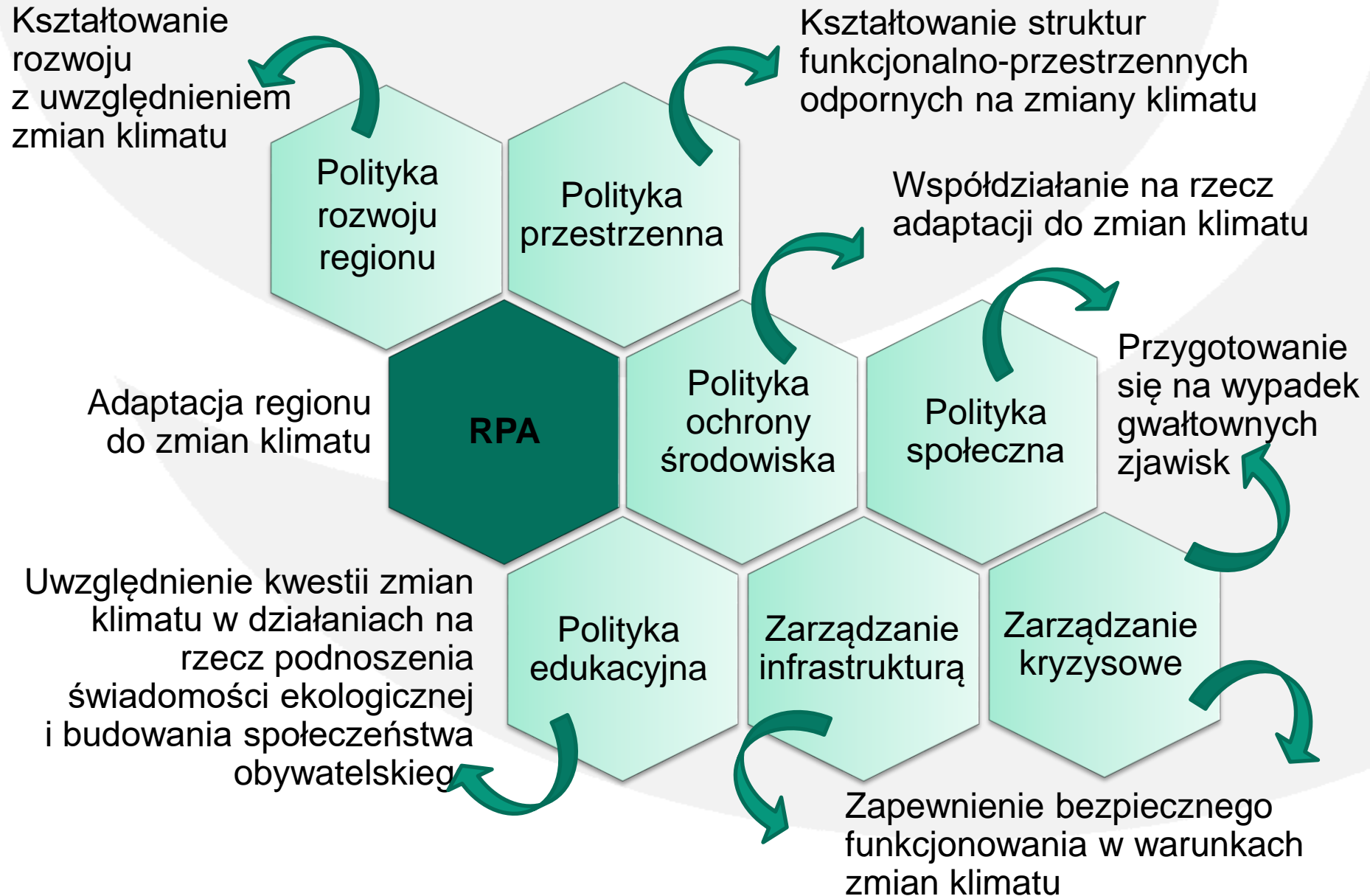

Koordynacyjny charakter RPA

- uwzględnianie prognozowanych skutków zmian klimatu w podejmowaniu decyzji
- planowanie rozwoju regionalnego z uwzględnieniem prognozowanych skutków zmian klimatu

RPA – element polityki regionalnej

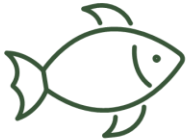

RPA – polityka horyzontalna

Sektory	Obszary
Zdrowie	Obszary górskie
Gospodarka wodna	Obszary zurbanizowane
Budownictwo	Tereny górnicze i pogórnice
Transport	
Energetyka	
Różnorodność biologiczna	
Lasy	
Rolnictwo	
Dobra kultury	
Turystyka	

Planowanie przestrzenne

**Różne sektory, różne obszary,
różne podmioty zaangażowane w działania adaptacyjne**

Charakterystyka rolnictwa w województwie śląskim

- Liczba gospodarstw rolnych **46,2 tys.** Od wielu lat utrzymuje się tendencja spadku liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni.
- Użytki rolne zajmują powierzchnię **390,2 tys.** ha., z czego **72%** pod zasiewami.
- W strukturze zasiewów dominującą uprawą są zboża (**76,8%** ogółu) w tym pszenica, jęczmień, owies i żyto.
- Pogłowie bydła wyniosło w 2020 roku **131 tys.** sztuk, a świń – **211,4 tys. szt.** W mniejszych gospodarstwach spotyka się również hodowlę owiec i kóz.

Charakterystyka rolnictwa w województwie śląskim

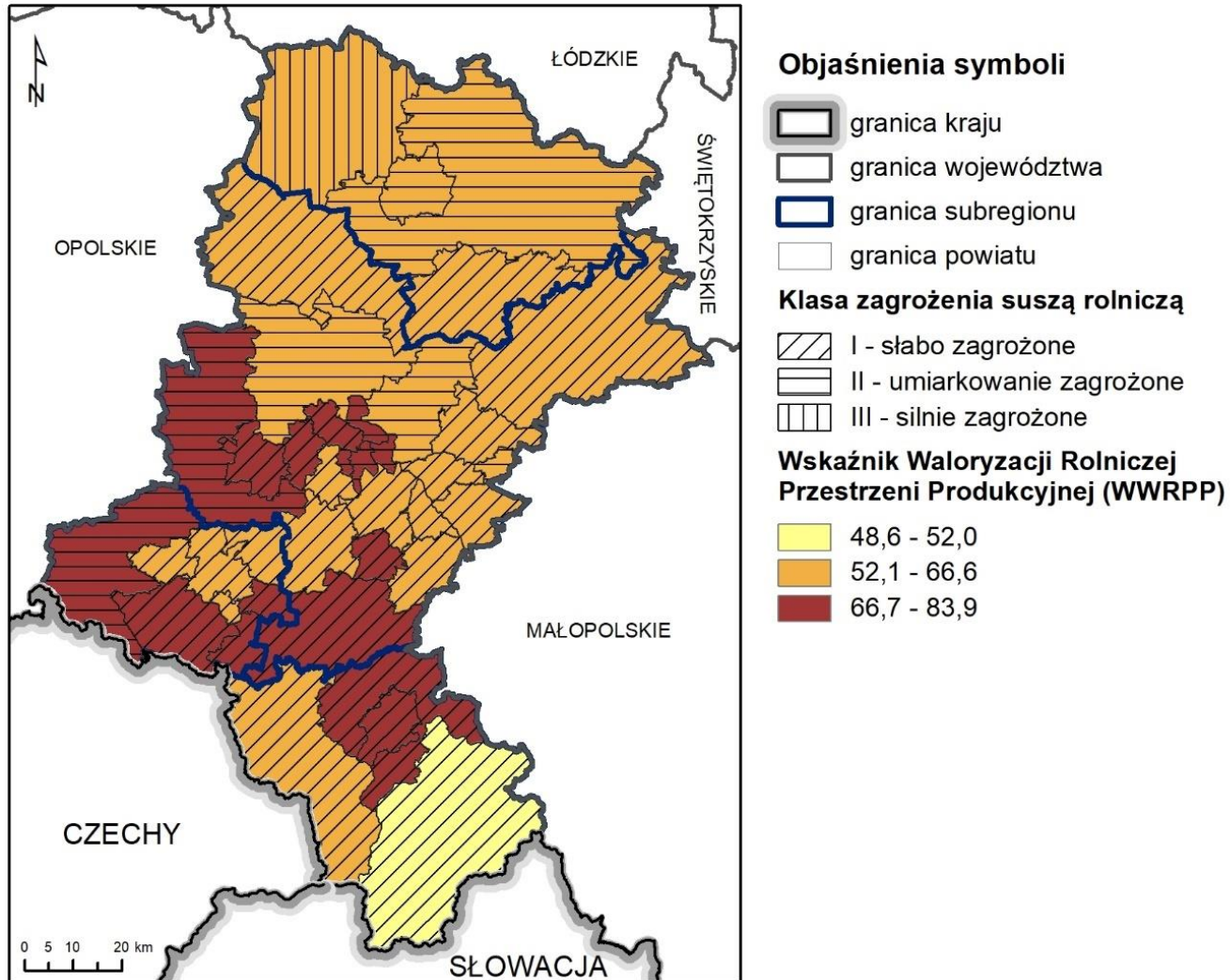
	Produkcja roślinna	Produkcja roślinna	Produkcja warzyw i owoców	Produkcja zwierzęca	Produkcja zwierzęca
	Udział powierzchni gruntów rolnych w strukturze użytkowania gruntów ogółem [%]	Udział powierzchni zasiewu zbóż w powierzchni gruntów rolnych) [%]	Udział powierzchni gruntów przeznaczonych na uprawy trwałe w strukturze użytkowania gruntów [%]	Udział powierzchni użytków zielonych w strukturze użytkowania gruntów [%]	Pogłowie zwierząt gospodarskich [szt LSU]
Subregion Północny	36,49	53,84	0,69	22,07	1 231,5
Subregion Centralny	31,93	57,21	0,72	20,02	4 842,2
Subregion Zachodni	35,94	61,1	0,53	12,81	1 759,1
Subregion Południowy	22,2	35,76	1,72	45,45	1 108,4

Znaczenie gospodarcze sektora rolnictwa w subregionach województwa śląskiego

Wskaźnik	Zatrudnienie w rolnictwie [AWU]*	Liczba gospodarstw ekologicznych [szt]	Udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach ogółem [%]
Subregion północny	12446	23	1,92
Subregion centralny	19170	47	0,24
Subregion zachodni	5271	9	2,73
Subregion południowy	8678	30	0,01

Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej

Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP), zagrożenie suszą

Na wskaźnik WRPP składa się między innymi: gleba, klimat i opady.

- WRPP powyżej 66,6 pkt. – najkorzystniejsze warunki dla produkcji roślinnej – dobre gleby, długi okres wegetacji, możliwość uprawy wymagających gatunków roślin
- WRPP w granicach 52,0-66,6 pkt. – przeciętne warunki
- WRPP poniżej 52,0 pkt. – trudne warunki – słabe i kwaśne gleby oraz tereny górskie (powiat żywiecki)

Charakterystyka rolnictwa w województwie śląskim

w województwie śląskim na zmiany klimatu

Czynnik determinujące wrażliwość na zmiany klimatu	Zagrożenia klimatyczne	Skutki oddziaływania zagrożeń klimatycznych
Produkcja roślinna i uprawy trwałe (duży udział gruntów rolnych w powierzchni gruntów ogółem oraz wysoki udział produkcji roślinnej pod zasiewami, oraz uprawami trwałymi (warzywa i owoce))	• niedobory wody w okresie wegetacyjnym, susza• gwałtowne deszcze, powodzie i podtopienia• przymrozki i grad• ekstremalnie wysokie temperatury	• uszkodzenia roślin, niszczenie plonów, straty w uprawach• zniszczenie infrastruktury (szklarnie)• stres cieplny roślin• rozmieszczenie i aktywność szkodników• choroby roślin
Produkcja roślinna i uprawy trwałe (duże nachylenie terenu pod uprawami, niski wskaźnik WWRPP)	• intensywne deszcze, gwałtowne burze	• erozja gleb potęgowana gwałtownymi opadami
Produkcja zwierzęca	• ekstremalnie wysokie temperatury	• stres cieplny zwierząt

Priorytety adaptacji w sektorze rolnictwa

- wsparcie przedsiębiorców w sektorze rolnictwa mające na celu dostosowanie przedsiębiorstw do zmieniających się warunków klimatycznych
- uwzględnienie zmian predyspozycji terenów do pełnienia funkcji rolniczych w związku ze zmianą temperatury i opadów (planowanie rozwoju, planowanie przestrzenne)
- wzrost znaczenia rolnictwa ekologicznego, agroturystyki oraz przetwórstwa produktów lokalnych i tradycyjnych na obszarach o wysokim potencjale przyrodniczym promowanie zmiany praktyk rolniczych w zarządzaniu glebami i wodą
- inwestycje w nowe technologie i techniki niwelujące negatywny wpływ zjawisk klimatycznych na rolnictwo
- wsparcie rolnictwa miejskiego

Rolnictwo miejskie - kluczowym elementem strategii zrównoważonego rozwoju

Częstochowa – miasto na prawach powiatu

- prawie 11 tys. ha w gospodarstwach rolnych (z lasami)
- 97 975 szt. zwierząt hodowlanych
- 2 gospodarstwa ekologiczne
- 715 mieszkańców zatrudnionych w rolnictwie

Źródło: IOŚ-PIB na podstawie: Powszechny Spis Rolny 2020.
Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie
śląskim w 2020 r.
Urząd Statystyczny w Katowicach 2022

Rolnictwo miejskie - kluczowym elementem strategii zrównoważonego rozwoju

Zalety:

- zapewnia lokalną produkcję żywności
- poprawia jakość życia
- wspiera różnorodność biologiczną i zrównoważony rozwój
- bezpieczeństwo żywnościowe
- wzmacnianie społeczności

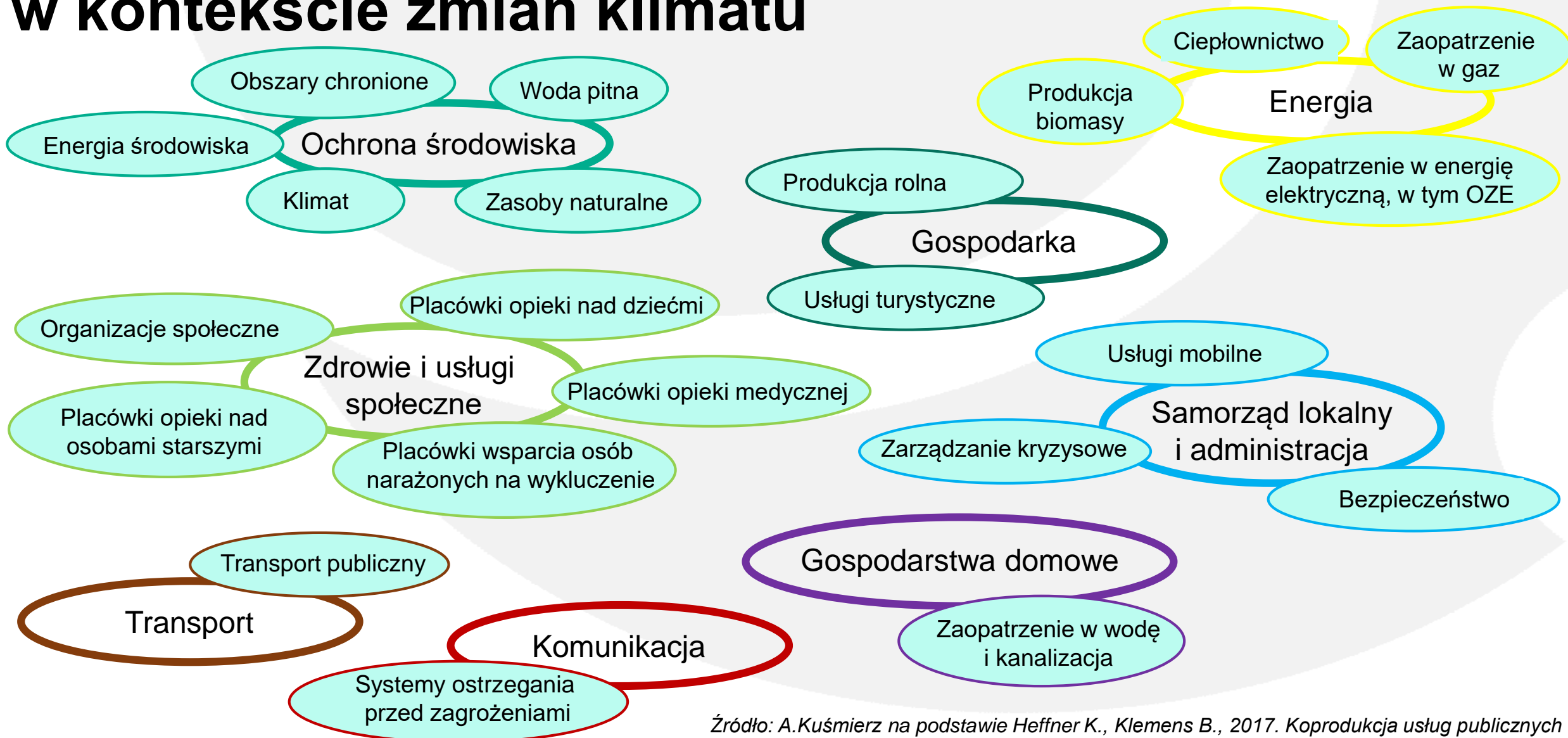
Wyzwania:

- ograniczona przestrzeń
- regulacje i przepis
- dostęp do wody
- zanieczyszczenie środowiska (powietrze, gleba, woda)

Przykład:

Dąbrowa Górnicza – łączy miejskie ogrodnictwo z szerszą wizją rozwoju miasta. Niewielki ogród na terenie Fabryki Pełnej Życia to element tworzenia spółdzielni rozwojowej. Wizja sieci farm miejskich tworzonych zarówno na gruntach prywatnych, jak i publicznych, powstała w ramach współpracy z CoopTech Hub, Fundacją im. Heinricha Bölla w Warszawie oraz Uniwersytetem Śląskim w Katowicach

Usługi publiczne na terenach wiejskich w kontekście zmian klimatu

Zaopatrzenie w wodę (gospodarka wodna)

- zapewnienie dostępu do usług w zakresie zaopatrzenia w wodę z uwzględnieniem suszy oraz zmian w zapotrzebowaniu na wodę

Zdrowie ludzi

- uwzględnienie potrzeb w zakresie usług zdrowia oraz usług wspierających funkcjonowanie osób starszych i osób z dysfunkcjami ze względu na wysoką podatność tych grup społecznych na zmiany klimatu, w tym szczególnie osób starszych na choroby klimatozależne (kształcenie i doskonalenie zawodowe pracowników, rozwój bazy instytucjonalnej)

Energetyka

- rozpoznanie zmiany w potencjale do rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w związku z zagrożeniami suszą, silnym wiatrem
- zmiany potencjału do rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii (susza, silny wiatr, nasłonecznienie)
- konieczność modernizacji sieci przesyłowych (okablowanie zamiast infrastruktury napowietrznej)

Transport

- dostępność transportu publicznego (dojazd do urzędu gminy, lekarza POZ, szpitala)
- wzmacnianie gotowości służb drogowych w sytuacji ekstremalnych warunków pogodowych

Działania adaptacyjne w RPA

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030

- zarządzanie ryzykiem w sektorze rolno-spożywczym
- rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast
- zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska**
- adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom**
- budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym
- rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich

Strategia rozwoju obszarów wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030

- dostosowywanie produkcji rolnej do zmian klimatu**
- zapewnienie dostępności do sprawnego systemu podstawowej opieki medycznej w związku z ryzykiem klimatycznym dla zdrowia ludzi
- poprawa dostępności sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w warunkach zmian klimatu
- wspieranie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb w związku ze zwiększonym ryzykiem nakładania się negatywnych skutków antropopresji i zmian klimatu na ekosystemy

Zapraszamy
do odwiedzenia strony internetowej
poświęconej adaptacji do zmian klimatu
w województwie śląskim:
powietrze.slaskie.pl/content/klimat
oraz
FB: [slaskie.dlaklimatu](https://www.facebook.com/slaskie.dlaklimatu)

DZIĘKUJEMY!

Zapraszamy do kontaktu:

rpaslaskie@ios.edu.pl

klimat@slaskie.pl

**NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ**

**Województwo
Śląskie**